

СЛОВА ПРА ЗНАЎЦУ СЛОВА

Пазнаёмілася я з Вячаславам Пятровічам, калі ён, яшчэ студэнт пятага курса, прыходзіў да нас у мінскую сярэдняю школу № 2 на педагогічную практыку. Усім дзяўчатам-школьніцам спадабаўся высокі, прыгожы бялявы хлопец з прыемнымі манерамі, заўсёды спакойны і вытрыманы, ветлівы і тактоўны. Бліскучую эрудыцыю мы яшчэ ацаніць не маглі, але слухалі практыканта з захапленнем. Хто мог тады ўявіць, што мой прафесійны лёс акажацца назаўсёды звязаным з Вячаславам Рагойшам! Наступная сустрэча з ім адбылася праз некалькі гадоў, ужо на другім курсе філалагічнага факультэта БДУ, дзе малады выкладчык чытаў нам – ці не першым студэнтам пасля заканчэння ім аспірантуры – лекцыі па гісторыі беларускай літаратуры XIX ст.

У далейшым я працавала разам з Рагойшам на кафедры беларускай літаратуры – спачатку, кароткі тэрмін, пад кіраўніцтвам прафесара, будучага акадэміка Івана Навуменкі, даволі працяглы час – пад началом дацэнта Вольгі Казловай, затым – прафесара Алега Лойкі. Прыходзілася распрацоўваць і выкладаць самыя розныя дысцыпліны. Але ўрэшце Вячаслаў Пятровіч выбраў «Уводзіны ў літаратуразнаўства», чытаў на першым курсе лекцыі, а я «за ім», як мы прафесійна гаворым, вяла практычныя заняткі. У 1994 г. Алег Антонавіч Лойка, тады ўжо дэкан філалагічнага факультэта, дамогся адкрыцця кафедры тэорыі літаратуры, адзінай у вышэйшых навучальных установах Беларусі. Натуральна, узначаліў кафедру прафесар В. Рагойша. Я стала яго намеснікам.

1990-я гады нездарма называюць ліхімі. Так здарылася, што ў маім асабістым лёсе гэта дзесяцігоддзе аказалася неверагодна цяжкім: смерці блізкіх людзей, хваробы, матэрыяльныя нястачы. Аднак дзякуючы працы на кафедры пры Рагойшу, яго пастаяннай падтрымцы і нязменным настаўніц-

кім клопаце ўдалося вытрымаць, чытаць шматлікія дысцыпліны і, больш за тое, нават у неверагодна неспрыяльных умовах абараніць доктарскую дысертацыю. Выключна добразычлівая атмасфера, спакойнае вырашэнне ўсіх пытанняў, лагоднасць з боку загадчыка да кожнага калегі, спрыянне агульнаму сяброўству ў калектыве дарылі не проста задавальненне ў працы, а радасць і жаданне творчасці.

Пра чалавечыя вартасці В. П. Рагойшы гаворыць хоць бы такі факт. Калі з маім мужам здарылася бяда, Вячаслаў Пятровіч і яго жонка Таццяна Вячаславаўна ноч правялі са мной у прыёмным пакоі 2-й гарадской клінічнай бальніцы Мінска, пакуль ішла аперацыя.

Паміж намі, мной і Вячаславам Пятровічам, ніколі не было непаразуменняў. Адзін толькі раз (прытым справядліва) ён выказаў недаўменне, калі я, не параіўшыся з ім, пайшла з яго кафедры на загаданне іншай. Пра далікатнасць Рагойшы ходзяць легенды. Але і баявітасці яму не пазычаць, ён умеє змагацца за інтарэсы справы. З 1990-х гг. неаднаразова гарача даказваў неабходнасць адкрыцця на філалагічным факультэце літаратурнага аддзялення на штат літаратурнага інстытута ў спрошчаным выглядзе. Здавалася, ідэя абсалютна лагічная і сапраўды жыццёва неабходная, тым больш што менавіта з нашага факультэта выйшла большая частка літаратараў Беларусі – прычым не толькі пісьменнікаў, але і журналістаў. На жаль, настойлівыя парады Вячаслава Пятровіча аказаліся пачутымі, па розных прычынах, залішне позна – толькі з 2011/12 навучальнага года на факультэце з'явіўся кірунак «Літаратурна-рэдакцыйная дзейнасць». Магчыма, адкрыоць аддзяленне літаратурнай творчасці ў магістратуры.

Думкі прафесара Рагойшы яшчэ раней падхапіў Інстытут журналістыкі БДУ, дзе вырашылі выходзіць будучых пісьменнікаў, не маючы ў дастатковай колькасці ні адпаведных кадраў, ні традыцый. Такую смеласць можна толькі ўхваліць. Безумоўна, у журналістаў і пісьменнікаў, асабліва ў наш час, ёсць шматлікія пункты судакранання, хоць публіцыстычна-рэпартажёрская дзейнасць і літаратурна-мастацкая творчасць – розныя з'явы. Дарэчы, у Інстытуце журналістыкі БДУ Вячаслаў Пятровіч таксама чытаў лекцыі, тлумачыў будучым масмедыйшчыкам асабліваасці вобразнага слова, якое ім, безумоўна, спатрэбілася ў рабоце.

З моманту ўзнікнення кафедры тэорыі літаратуры загадчык зрабіў яе ў многім, так бы мовіць, акадэмічнай, узяў курс на арганічнае зліццё адукацыі і навукі. На кафедры пад кіраўніцтвам Рагойшы праводзіцца вялікая навукова-даследчая праца, у якой актыўна ўдзельнічаюць не толькі выкладчыкі, але і аспіранты, магістранты, студэнты. Ні адна кафедра на філфаку, апроч Рагойшавай, не выйграла столькі студэнцкіх грантаў на распрацоўку навуковых тэм. У выданні «Філалагічны факультэт. Да 70-годдзя заснавання»

пра ўнікальную кафедру тэорыі літаратуры чытаем: «Супрацоўнікі кафедры асэнсоўваюць тэарэтычныя аспекты развіцця беларускай вуснай народнай паэтычнай творчасці і беларускага прыгожага пісьменства, вывучаюць асобныя пытанні тэорыі літаратуры (цэласнасць мастацкага твора, вершаванне, літаратурная вобразстворчасць і г. д.), даследуюць усходнеславянскую міжлітаратурную супольнасць XX ст., класічныя і некласічныя мадэлі свету ў фальклору і літаратуры, аналізуюць “вузкія месцы” ў вывучэнні праблем тэорыі літаратуры і літаратурных сувязей у сярэдніх навучальных установах і ВНУ і інш.»¹. Пры кафедры працуе зноў-такі адзіная ў вышэйшых установах Беларусі лабараторыя беларускага фальклору, якая таксама праводзіць значную навукова-даследчую работу.

У Вячаслава Пятровіча шмат вучняў і паслядоўнікаў: былія студэнты, магістранты, аспіранты. Ёсць вучні нават у Грузіі, Украіне, Польшчы. Да тых, каго ён выправіў у навуковы шлях, непасрэдна кіруючы напісаннем дыпломных і дысертацыйных прац (у тым ліку маёй дачкі Марыі), можна дадаць шматлікіх дактароў і кандыдатаў навук, чые інтарэсы ён шчыра адстойваў шмат гадоў у ВАКУ, а таксама тых, хто сёння абараняецца ў спецыялізаваным дысертацыйным савецце па літаратуразнаўстве пад яго ж старшынствам.

Вучні В. П. Рагойшы – гэта і мы, калегі, якія не толькі вучыліся ў яго ў студэнцкія і аспіранцкія гады, але і працавалі і працуем з ім разам. Так, ужо доўгі час пад навуковым кіраўніцтвам Вячаслава Пятровіча калектыў аўтараў, куды ўваходжу і я, рыхтуе падручнікі па беларускай літаратуры для школы з паглыбленым і пашыраным вывучэннем мовы і літаратуры і для базавай школы. У выдадзеных намі падручніках для паглыбленага вывучэння было зроблена шмат адкрыццяў, не толькі з боку зместу, але нават і ў метадычным плане. Надзвычай прадуктыўнай аказалася ідэя Рагойшы, выказаная і рэалізаваная яшчэ ў 1990-я гг., пра ўвядзенне беларускай літаратуры ў сусветны кантэкст – прычым на ўсіх гістарычных этапах развіцця айчыннага прыгожага пісьменства.

Гаворачы пра вучобу ў Рагойшы, нельга не сказаць пра самых галоўных і, бясспрэчна, любімых яго вучняў – родзічаў: жонку (яна – самастойны і вельмі глыбокі даследчык, але не без уплыву мужа), трох сыноў (Усевалада, Максіма і Пятра), нявестку, унукаў. Усе сыны атрымалі не адну адукацыю, а некалькі, два з іх (як і жонка і нявестка) – кандыдаты філалагічных навук.

Любоў да ведаў і выключнае працалюбства ў сям’і Рагойшаў спадчыныя. У 2008 г. Вячаслаў Пятровіч склаў кнігу з твораў – вершаў, успамінаў,

¹ Філалагічны факультэт. Да 70-годдзя заснавання / рэд. савет: І. С. Роўда (старш.) [і інш.]. Мінск, 2009. С. 141.

доследаў – сваіх родных дзядзькаў – Кастуся і Антося Рагойшаў. У Каментары да лірыкі, эсэ і некаторых дакументаў Вячаслаў Пятровіч распавядае пра свой радавод. У архівах ён дашукаўся да сярэдзіны XVIII ст., знайшоўшы згадку пра першага з роду – Фёдара Рагойшу. У генезіс свайго прозвішча сам прафесар не паглыбляўся, але некалі гэта зрабіла я. На першы погляд здаецца, што прозвішча Рагойша ўгора-фінскае. На самай справе ў ім выразна праглядае спрадвечны індаеўрапейскі карань «ра», які абазначае самае старажытнае не толькі ў егіпцянаў, але і ў нашых продкаў імя сонца. Сонечнасць надзвычай стасуецца і з воблікам Вячаслава Пятровіча, і з яго дзейнасцю. Не мае значэння, ці правільнае маё тлумачэнне з пункту гледжання класічнай этымалогіі, – яно дакладнае па глыбіннай сутнасці.

Продкі Рагойшы, як ён высветліў, спачатку былі ўніятамі, потым каталікамі і праваслаўнымі. Знойдзена сведчанне, што ў 1865 г. адзін з Рагойшаў выкупіў у памешчыка 13 дзесяцін зямлі. Захаваліся і дакументы пра суд у 1911 г. паміж сялянамі вёскі Пярэжары і памешчыкам з-за пашы, у якіх згадваецца Іосіф Рагойша. Каталік, ён ажаніўся з праваслаўнай і потым усіх сваіх дзяцей хрысціў у праваслаўе, бо так патрабавалася законамі Расійскай імперыі. З шасці дзяцей Іосіфа старэйшы Пётр – бацька Вячаслава. Апошні лаканічна піша ў Каментары, што яго бацька нарадзіўся 12 ліпеня 1914 г. у Пярэжарах, пад Ракавам, павета Маладзечна. Закончыў пры паляках поўны курс навук у Народнай земляробчай школе (нешта накшталт сельскагаспадарчага тэхнікума). Вучыўся і паводзіў сябе вельмі добра. Ужо пасля ўстанаўлення савецкай улады ў 1939 г., калі на базе школьнай гаспадаркі арганізавалі калгас, адзін з першых у Заходняй Беларусі, калгаснікі абралі Пятра Іосіфавіча Рагойшу сваім старшынёй. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Пасля вайны працаваў старшынёй Выганіцкага сельсавета, затым – ажно да выхаду на пенсію – калгасным бухгалтарам у Ракаве. Пахаваны на ракаўскіх праваслаўных могілках.

Больш падрабязна ў мемуарных нататках «Светлы след» піша пра Пятра яго малодшы брат Антось, навуковец-матэматык, які ўсё жыццё выкладаў у Гродзенскім універсітэце. У прыватнасці, ён адзначае цягу Пятра да зямлі, раслін і жывёл, старанныя адносіны да вучобы, якія выдзялялі яго сярод вучняў. Пётр быў выдатнікам, лепшым вучнем школы. Такім жа выдатнікам у вучобе заўсёды быў адзіны яго сын – Вячаслаў (залаты медаль у школе, дыплом з адзнакай у БДУ), а таксама сыны самога Вячаслава Пятровіча.

Антось Рагойша апісвае гераічныя ўчынкi свайго брата падчас Вялікай Айчыннай вайны. Пётр быў партызанскім сувязным. Яго выдалі, арыштавалі, везлі на расстрэл, але ён збег. Калі савецкія войскi вызвалілі Міншчыну, Пётр уліўся ў Чырвоную армію, ваяваў у складзе сапёрных часцей. Пад

агнём праціўніка наладжваў водныя пераправы, размініраваў мінныя палі, рэзаў загароджы з калючага дроту і г. д. Бог ратаваў ад смерці. Быў цяжка паранены пры штурме Кёнігсберга. Вызваліў ад фашыстаў Польшчу, Германію. На Эльбе сустрэўся з амерыканскімі войскамі. Узнагароджаны медалямі «За отвагу», «За взятіе Кёнігсберга» і інш. Шмат якія рысы характару – упартасць, волно, мужнасць, прынцыповасць – Вячаслаў Пятровіч узяў ад бацькі, да якога падобны знешне. Ён ганарыцца сваім родам і не раз сведчыў гэта ў розных інтэрв’ю.

Вельмі цэніць Вячаслаў Пятровіч і жонку. Гэта і яго любоў з маладых гадоў, і верная спадарожніца, і шчырая сяброўка, і клапатлівая маці яго сыноў. Яны ўплываюць адно на аднаго – і ўплываюць разам на дзяцей. Вячаслаў Рагойша і Тацыяна Кабржыцкая пазнаёміліся на студэнцкай навуковай канферэнцыі ў Адэсе, куды Тацыяна прыехала з Львова. Пасля мерапрыемства перапісаліся ажно пяць гадоў: яна пісала па-ўкраінску, ён – па-беларуску. У 1967 г. справілі вяселле, на той час Вячаслаў ужо адвучыўся ва ўніверсітэце, адслужыў у войску (служыў у Гродне ў мотапяхотным палку гранатамётчыкам), скончыў аспірантуру, абараніў дысертацыю і пачаў працаваць на кафедры беларускай літаратуры БДУ. Вяселле гулялі ў Ракаве згодна з усімі народнымі традыцыямі. Больш за сто гасцей, сярод іх – тагачасныя члены кафедры: Міхась Ларчанка, Ніл Гілевіч, Алёг Лойка, а таксама Адам Мальдзіс, Уладзімір Караткевіч, Фёдар Янкоўскі, Сяргей Панізнік... З лёгкай рукі Мальдзіса тое вяселле назвалі «вяселлем веку». Яно доўжылася амаль тыдзень (былі акурат Кастрычніцкія святы), іграў народны квінтэт Салаўёў: цымбалы, баян, бубен, скрыпка, флейта. Бацька зарэзаў цялушку, закалоў падсвінка, у недалёкай Налібоцкай пушчы загазаў бігон пушчанкі (гарэлка мацункам 50 градусаў, двойчы пераганяецца). Караткевіч узяў вершаваны тост: «Малю аб вечным і адзіным: // Хай будзе шчасны на вякі // Шлюб Беларусі і Украіны, // Шлюб Львова й Іслачы-ракі». І пажаданне яго збылося найлепшым чынам. У народзе кажуць: як у ваду глядзёў. Нічога здзіўнага ў прадказанні беларускага класіка няма, бо многія геніяльныя пісьменнікі валодалі прагнастычнымі здольнасцямі, маглі прадбачыць будучыню.

Уладзімір Караткевіч бываў у хаце бацькоў юбіяра неаднаразова. Тут нават захоўваецца канапа пісьменніка-рамантыка. В. П. Рагойша ўвогуле вызначаецца асаблівым піэтэтам да тых рэчаў, што нясуць адзнакі часу, памяць пра блізкіх і дарагіх людзей. У год юбілею Караткевіча (2010) Вячаслаў Пятровіч дамогся, каб на Рагойшавым спадчынным доме мясцовыя ўлады дазволілі павесіць мемарыяльную дошку, што ўзгадвала пра гасцяванне тут выдатнага пісьменніка – сябра гаспадароў. Дошку на грамадскіх пачатках

зробіў наш праслаўлены скульптар Іван Акімавіч Міско. Натуральна, усе выдаткі па яе адліўцы і ўсталяванні прафесар Рагойша ўзяў на сябе.

Сям'я Рагойшаў арганізавала на сваім лепшчы Музей поліэтнічнай культуры Ракаўшчыны, дзе захоўваюцца рэчы і дакументы пра родзічаў і знакамітых сяброў, пра сувязі на Ракаўскай зямлі беларускай, польскай, яўрэйскай, украінскай, рускай культур. Дарэчы, Таццяна Вячаславаўна – дачка вядомага ва Украіне опернага спевака, вядучага тэнара Львоўскай оперы, а яе маці – сібірачка. Жонка Вячаслава Пятровіча – яшчэ і сваячка вядомага рускага рэжысёра Сяргея Бадрова-старэйшага. Сям'я Бадровых неаднаразова гасцявала ў Рагойшаў, ёй таксама адведзена месца ў музеі. Куток самой Таццяны Вячаславаўны – украінскі. Яна, дачка ўкраінскага народа, шмат робіць па прапагандзе роднай культуры ў Беларусі, і яе працу, у тым ліку па даследаванні ўкраінскай літаратуры, адзначылі ва Украіне ордэнам княгіні Вольгі. Адна з публікацый (Аляксандры Халопік) пра сям'ю Рагойшаў названа «Шлюб Львова і Іслачы-ракі». Шлюб ва ўсіх сэнсах шчаслівы. Таццяна Вячаславаўна стала заўзятай прыхільніцай таксама і беларускай культуры, цудоўна валодае беларускай мовай, піша на ёй доследы. І муж, і жонка – сябры Саюза беларускіх пісьменнікаў і Саюза пісьменнікаў Украіны.

Не варта бачыць у сямейных акцыях – усталяванні мемарыяльнай дошкі, арганізацыі музея і інш. – нейкае імкненне да самасцвярджэння. Уласная слава, хоць ён і Слава, менш за ўсё хвалюе Вячаслава Пятровіча. У яго зусім іншая ідэя. Ён выдатна разумее, што ў такім малым мястэчку, як Ракаў, у яго культурнай прасторы злучаліся сялянскае і гарадское светаадчуванні: касмічнае пачуццё селяніна і рацыяналізм гараджаніна, што дае надзвычай своеасаблівы сінтэз (адчуваў па сабе). Акрамя таго, тут – родная сядзіба Рагойшы, месца злучэння этнічнага роду і зямлі – у міфалогіі вышэйшая іерагамія (гарманічная лучнасць, саюз, шлюб). Сэнс любой сядзібы – не толькі эстэтычна-гаспадарчае пераўвасабленне пэўнай тэрыторыі, культурна апрацаванай прыроды, фарміраванне мастацкага ландшафту, але і абавязковая заяўка на жыццё ў пакаленнях, месца існавання сям'і ў працяглым часе. Аднак паколькі сям'я незвычайная (усе інтэлігенты з сялянскімі каранямі), то і сядзіба павінна несці знакі гэтай незвычайнасці, сцвярджаць і народную, і прафесійную культуру, нагадваць пра сапраўдны беларускі арыстакратызм: не магнаты яго носьбіты (не толькі іх нам славіць), а вось такія працаўнікі і ваяры, як Пётр Рагойша, чые дзяды і бацькі сеялі хлеб і пры гэтым неяк паспявалі ствараць найбагацейшы фальклор, а дзеці і ўнукі апантана вучыліся і станавіліся сапраўднымі прафесіяналамі ў розных галінах ведаў.

Наша знакамітая паэтка дацэнт БДУ Ірына Багдановіч прысвяціла сям’і Рагойшаў верш «Ракаўскі радавод», дзе паэтычна падкрэсліла арганічнае паяднанне прыроды, культуры і чалавечага роду:

«Там, дзе бруіцца Іслач» снім сном
Між берагоў гісторыі найноўшай,
Фальварак Ракаўскі гаспадара Рагойшы
Стаіць – цагляны самавіты дом.

З пенатаў тых усім вятрам на злом,
На славу Краю, а не дзеля грошай,
Шлях беларускі рыцарскі вяльможна
Накрэсліў ён узрушаным пяром.

Сваю тут сцвердзіў Грэцыю – «Афіны»,
Адсюль, з навасармацкае цвярдзіні,
Ад радаводу Бурачка й Крапіўкі,

Апераны ўзляцеў чарод крылаты:
Сыны – нібыта ў казцы тры асілкі.
І ўсе Рагойшыкі – Рагайшаняты.

Сядзіба Рагойшаў нагадвае пра святых для беларусаў абрады і звычай. Цяжка ўявіць сям’ю больш гасцінную, чым Рагойшаў. Толькі да іх могуць уваліцца дваццаць чалавек, як гэта зрабілі мы, калегі гаспадароў, калі ехалі ў Валожын на вечарыну. Толькі тут накормяць прысмакамі, сваімі рукамі прыгатаванымі па спрадвечных рэцэптах, пакажуць любоўна захаваныя рарытэты, паводзяць па старажытным Ракаве, павозяць, не шкадуючы часу, па яго ваколіцах. І ўсё гэта з гонарам за родныя мясціны, за людзей, якія тут жылі.

Захапіўшыся праслаўленнем «эфектыўных гаспадароў», якія пабудавалі свае маёнткі для «выкачвання» грошай ад турыстаў, мы забываемся згадаць тых, хто стварае сядзібу для ўмацавання сваёй культурнай сям’і – уласна кажучы, галоўнай каштоўнасці ў любой краіне, калі краіна жадае існаваць і развівацца. Сядзіба роду Рагойшаў – яскравы прыклад для іншых, лепшая з нацыянальных ідыялягем; адзін з яе сэнсаў – выхаваўчы.

Акрамя ажыццяўлення такіх, пакуль незвычайных для правінцыі, акцый, як стварэнне музея, усталяванне мемарыяльнай дошкі, Вячаслаў Пятровіч і яго родзічы вядомы як нястомныя краязнаўцы, шчырыя патрыёты Ракаўшчыны, Валожыншчыны. Свае доследы яны змяшчалі ў газеце «Ракаўскі шлях», якую Вячаслаў Пятровіч выдаваў з 2000 г. і амаль па сёння, зноў-такі на ўласныя грошы. Іван Шамякін выступаў у гэтай газеце, успамінаючы, як яны з Янкам Брылём у пачатку 1950-х гг. ездзілі на каларытны Ракаўскі

кірмаш. І Алег Лойка, любімы настаўнік Вячаслава Пятровіча, у яе пісаў. Ды шмат якія знакамітыя людзі Беларусі.

Тут ёсць пра што пісаць. Ракаў называлі і «беларускім Іерусалімам», і «паўночнымі Афінамі», а Рагойша знаходзіць падабенства Ракава з Кракавам. Я, зноў-такі, бачу ў назве тыповага беларускага мястэчка, як і польскай старажытнай сталіцы, «сонечную» марфему «ра» ды яшчэ не менш сакральную «ка» – найменне душы ў нашых продкаў. Значыць, як сведчыць мова, гэта сапраўды незвычайныя месцы (Кракаў, паводле эзатэрыкаў, адна з сямі чакраў Зямлі; я разумею індуйсцкую «чакру» ў навуковым сэнсе, як месца выхаду глыбіннай энергіі планеты).

Як сведчыў пра Ракаў вядомы журналіст Пётр Дарашчонак, гэты куток Беларусі стаў радзімай шэрагу дзеячаў культуры: філосафа і літаратуразнаўца Мар’яна Здзяхоўскага, польскіх пражанцаў Казіміра Здзяхоўскага і Паўла Здзяхоўскага, кампазітара Міхаіла Грушвіцкага, яўрэйскага літаратуразнаўца Уры Фінкеля, опернага спевака Вінцэнта Бруа. Такім чынам, Ракаў з яго цікавай гісторыка-культурнай спадчынай патэнцыяльна з’яўляўся цудоўнай стартавай «пляцоўкай», той рэальна існуючай непаўторнай мясцінай беларускага краю, дзе мажліва было б наладзіць трывалыя сувязі паміж мінулым і сучаснасцю, адрадіць і развіць лепшае з напрацаванага папярэднікамі. Вячаслаў Рагойша першым прыкмеціў гэта, а неўзабаве вакол яго згуртаваліся энтузіясты-аднадумцы: пісьменнікі Яўген Гарадніцкі, Язэп Янушкевіч і Тацияна Кабржыцкая, мастак Фелікс Янушкевіч і інш.

Багатая культурная спадчына Ракава, «мясціны сілы», бо нараджала таленты, падштурхнула Вячаслава Пятровіча арганізаваць тут навуковыя Ракаўскія чытанні, якія праходзілі пяць разоў. На іх збіраліся навукоўцы з Беларусі, Украіны, Расіі, Прыбалтыкі, Вялікабрытаніі. Гаворка ішла не толькі пра Ракаўшчыну (хоць гэта, безумоўна, галоўная тэма), але і пра значэнне малой радзімы ў жыцці і творчасці выдатных людзей, пра культурную ролю правінцыі, малых гарадоў, мястэчак; адзначалі юбілеі выдатных землякоў, напрыклад 200-годдзе Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча.

Любая арганізацыя навуковага мерапрыемства – заўсёды задача надзвычай складаная, якая патрабуе шмат намаганняў, часу, ды і немалых матэрыяльных сродкаў. Вячаслаў Пятровіч неаднаразова арганізоўваў міжнародныя канферэнцыі, навуковыя чытанні і на філфаку БДУ. Некаторыя кафедральныя мерапрыемствы, якія ўзначальвае В. П. Рагойша, праводзяцца штогод, напрыклад Шырмаўскія чытанні (адбыліся ўжо 18 разоў).

Сам Вячаслаў Пятровіч быў добра знаёмы з Рыгорам Шырмай. Вядомы выпадак, калі знакаміты майстар выступаў на філфаку ў 1958 г. і пасля студэнт Рагойша разам з сябрамі праводзіў яго дадому. Па дарозе Рыгор Раманавіч распытаў, хто яны, адкуль, хто іх бацькі і г. д. Вячаслаў прыгадаў,

як год таму «хор Шырмы» (так у народзе называлі той славуты калектыў) прыязджаў у Ракаў, выступаў у перапоўненай школьнай актавай зале, як яго землякі горача прымалі шырмаўцаў, як усе яны, школьнікі, хацелі пасля канцэрта бліжэй падступіцца да харыстаў, дакрануцца да іх фракаў... Рыгор Шырма цёпла адгукнуўся пра «прыгранічны» Ракаў, вядомы на ўсю Заходнюю Беларусь як нелегальны «калідор» для заходнебеларускай моладзі, што імкнулася ў БССР на вучобу і прыстойную працу. Добрым словам успомніў ён і дырэктара школы Васіля Пятровіча Налецкага, руплівага краязнаўца і патрыёта Ракаўшчыны, які пасля таго канцэрта наладзіў для харыстаў нечаканы «царскі пачастунак». Рыгор Раманавіч расказаў, як з сябрамі праз Таварыства беларускай школы (ТБШ) адстойваў у Заходняй Беларусі права беларусаў вучыцца на роднай мове, выказаў спадзяванне, што «перакос» у адносінах да беларускай мовы – часовы... Маэстра запрасіў студэнтаў да сябе ў кватэру, накармаў смачнай вячэрай. Паказаў, чым займаецца: якраз тады ён рыхтаваў да выпуску першы том свайго знакамітага чатырохтомнага збору «Беларускія народныя песні». Тэксты песень былі раскладзены ў дзясяткі папак, ляжалі стосам на стале. Трэба было іх не толькі сістэматызаваць, адрэдагаваць (і словы, і мелодыі), але і забяспечыць належнымі каментарыямі, а выданні – рознымі паказальнікамі: жанрава-тэматычным, імянным, географічным. Рыгор Раманавіч наракаў на недахоп часу, на нездароўе. Студэнты тут жа выказалі жаданне яму дапамагчы чым маглі, напрыклад першаснай сістэматызацыяй твораў, складаннем паказальнікаў... Ён задумаўся, уважліва паглядзеў на іх, а потым прамовіў: «Што ж, дзякую...» Некалькі месяцаў яны даволі рэгулярна наведвалі кватэру Рыгора Раманавіча, з радасцю выконвалі розную працу: сістэматызавалі, перапісвалі і вычытвалі рукапісы песенных тэкстаў, пазней чыталі карэктурныя адбіткі, рабілі розныя паказальнікі...

Паводле ўспамінаў Рагойшы выходзіць, што свае выдатныя, выключныя здольнасці сістэматызатара ў навуцы ён набыў, дапамагаючы знакамітаму Маэстра. І вось ужо амаль два дзесяцігоддзі аддае яму даніну, арганізоўваючы надзвычай папулярныя ў Беларусі Шырмаўскія чытанні – фактычна свята нацыянальнага фальклору, народнай творчасці. Сам Вячаслаў Пятровіч, «лёгка на нагу», разам з Таццянай Вячаславаўнай часта выязджае ў іншыя гарады і краіны на розныя навуковыя і літаратурныя форумы. Былі Рагойшы не толькі ў шмат якіх краінах Еўропы, але і ў Егіпце і на Святой Зямлі. У дзяцінстве Вячаслаў марыў працаваць на чыгунцы, стаць машыністам. Прага пастаяннага руху, дарогі, перасоўвання ў прасторы засталася на ўсё жыццё.

У той жа час Вячаслаў Пятровіч – надзвычай удумлівы і пільны даследчык літаратуры, звыклы да доўгай і карпатлівай працы за сталом, у архівах, у бібліятэках. Спіс навуковых работ Рагойшы ўжо перавышае 1000 пазіцый.

Як сапраўдны навуковец, В. П. Рагойша заўсёды асноўваецца перш за ўсё на фактах, таму і вывучае так настойліва архівы. З гэтых пошукаў нарадзіліся многія яго публікацыі. У прыватнасці, з падобных знаходак цалкам склалася і кніга «Напісана рукой Купалы». Выйшла яна ў 1981 г. «Вышыні» ж маюць падзаглавак «З невядомага і забытага пра Янку Купалу, Якуба Коласа і Максіма Багдановіча». Гэта праца таксама напісана на аснове архіўных пошукаў і, зразумела, знаходак. Яны прывялі і да выдання арыгінальных аўтарскіх кніг: Сяргея Палуяна, Старога Уласа і нават «Жыве Беларусь!» Янкі Купалы.

Выключна вялікі рэзананс, і не толькі ў Беларусі, мела складзеная Рагойшам кніга верша Янкі Купалы «А хто там ідзе?» у перакладзе на розныя мовы свету. Адказваючы на пытанні Алеся Марціновіча пра творчыя кантакты і наладжванне ўзаемасувязей паміж братнімі літаратурамі, Вячаслаў Пятровіч падкрэсліваў, што яго зацікаўленаць тэорый і практыкай мастацкага перакладу і літаратурных узаемасувязей, найперш беларуска-ўкраінскіх, пачалася з першых выступленняў на студэнцкіх канферэнцыях у Львове і ў Адэсе. Бадай, у кожнай яго кнізе прысутнічае і ўкраінскі матэрыял, найперш у выданнях «Карані дружбы» (напісана сумесна з Т. Кабржыцкай), «Праблемы перакладу з блізкароднасных моў» (падзаглавак: «Беларуска-руска-ўкраінскі паэтычны ўзаемапераклад»), «І нясе яна дар» (падзаглавак: «Беларуская паэзія на рускай і ўкраінскай мовах»). Украінскі матэрыял ёсць нават у «Паэтычным слоўніку» і ў «Гутарках пра верш», у якіх шмат апеляцый да ўкраінскай літаратуры, у прыватнасці паэзіі.

Выдатны даследчык літаратуры член-карэспандэнт НАН Беларусі Міхась Мушынскі, гаворачы пра творчасць В. П. Рагойшы, адзначаў, што прафесар Рагойша з'яўляецца адным з асноўных спецыялістаў у Беларусі па кампаратывістыцы і перакладазнаўстве. Па назіраннях М. Мушынскага, літаратурна-мастацкія, тэатральныя, музычныя сувязі паміж народамі нашай краіны і іншых дзяржаў ахвотней вывучаюць тыя, хто нарадзіўся ў поліэтнічным асяроддзі, найперш учарашнія местачкоўцы. Тлумачэнне гэтай з'явы трэба шукаць, напэўна, у сферы псіхалогіі. Дзіцячыя гады, юнацтва, хатняя, сямейная атмасфера, паўсядзённыя кантакты з людзьмі розных нацыянальнасцей, вядома ж, накладвалі свой адбітак на іх унутраны свет, на іх уяўленні. Узнікала жаданне асэнсаваць калісьці перажытае, убачанае, пачутае, жаданне падзяліцца думкамі, меркаваннямі, вынесці іх на суд грамадскасці. Асабліва інтэнсіўна Вячаслаў Пятровіч разам з жонкай вывучае беларуска-ўкраінскія сувязі, за што яго ва Украіне называюць «справдчай дружбы летапісцам».

Акрамя вышэйназваных, неабходна згадаць кнігу В. П. Рагойшы «Беларуская літаратура XX стагоддзя ў сістэме ўсходнеславянскай літаратурнай супольнасці», якая выйшла ў 2008 г., хрэстаматыю «Мае браты, мае суседзі:

творы пісьменнікаў бліжняга замежжа» (2008), укладзеную разам з Т. Кабржыцкай, а таксама дзясяткі грунтоўных артыкулаў.

Вышызадачай беларускай карпарацыі вучоных-філолагаў заўсёды было стварэнне цэласнага вобраза нашага народа. Можна сказаць і больш: інтэлігенцыя Беларусі займалася праблемай пераўтварэння беларусаў з «тутэйшых» у паўнацэнную нацыю. У фарміраванні нацыянальнага светаадчування і годнасці народа адзін з важных метадаў, ці шляхоў, – параўнанне з іншымі этнасамі. Вось адкуль такая прыхільнасць даследчыка Рагойшы да літаратуры братніх народаў – не толькі ўкраінскага, але і польскага, рускага, чэшскага, латышкага.

Апошні па часе праект Вячаслава Пятровіча разам з Таццянай Вячаславаўнай – трохтомны вучэбны дапаможнік «Украінская літаратура і ўкраінска-беларускія літаратурныя ўзаемасувязі». Трэці том выйшаў да 95-годдзя Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Першая частка (2012) прысвечана гісторыі ўкраінскай літаратуры ад Сярэднявечча да канца XVIII ст., другая (2015) ахоплівае стагоддзе – ад пачатку новай украінскай літаратуры да першых гадоў XX ст. У томе разглядаецца развіццё ўкраінскай літаратуры ад 40-х гг. XX ст. да пачатку XXI ст. Хоць вучэбны дапаможнік па ўкраінскай літаратуры і прызначаны найперш для студэнтаў-украіністаў, змест яго адметны, можна сказаць, унікальны: украінскі літаратурны працэс, разгледжаны на працягу стагоддзяў, паказваецца ў непасрэднай сувязі са станаўленнем і развіццём украінска-беларускіх культурных, найперш літаратурных, сувязей. Прычым сувязі аказаліся вельмі значнымі і шматаспектнымі, засведчылі братэрства нашых народаў і іх несумненнае спадчыннае культурнае багацце.

І ўсё ж самае значнае ў творчасці В. Рагойшы, на маю думку, – вывучэнне вершаскладання з надзвычай грунтоўнымі высновамі, выкладзенымі ў такіх выданнях, як «Гутаркі пра верш», «Тэорыя літаратуры ў тэрмінах», «На шляху да Парнаса», «Паэтычны слоўнік» і інш. Вячаслаў Пятровіч – даследчык максімальна сфакусаванай творчай энергіі, увасобленай у лірыцы; выдатнейшы класіфікатар арыстоцэлеўскага складу; вучоны з уласнай метадыкай, трывалымі прыхільнасцямі і мэтамі. Значэнне яго кніг велізарнае: яны дэманструюць канчатковае парыванне беларускага літаратуразнаўства з сацыялагізмам і яго перавод на рэйкі пераважна эстэтычныя.

Па меркаванні шмат якіх прыхільнікаў лірыкі, аналізаваць яе немагчыма, ды і не патрэбна, бо аналіз непазбежна вынішчае самую сутнасць паэтычнага слова, алгебра знішчае гармонію. Лепш проста чытаць вершы і атрымліваць асалоду. Гэта, бясспрэчна, так, але дапытлівы чалавечы розум амаль адразу пасля ўзнiкнення паэзіі захацеў спазнаць, у чым заключаюцца яе таямніцы, прагнуў разгадаць загадку гармоніі. Вядома, што філалогія як навука аналізу тэкстаў узнікла ў Індыі ў VIII ст. да н. э. у выглядзе каментарыя да

свяшчэнных арыійскіх Ведаў. Паступова з яе вылучылася асаблівая галіна – паэтыка, якая пачала вывучаць тыя элементы тэксту, што ўдзельнічаюць у фарміраванні эстэтычнага ўражання ад твора, інакш кажучы, якраз яго здольнасці дараваць чытачам асалоду.

Тэарэтычнае асэнсаванне паэзіі ў Еўропе пачалося ў эпоху Антычнасці – у творах Платона і Арыстоцеля, асабліва апошняга. Не менш інтэнсіўна вывучалася паэтыка, прычым найперш менавіта на тэрыторыі Беларусі і Украіны, у эпоху Адраджэння і барока. Працяглы перапынак у развіцці беларускай літаратуры, што назіраўся ў XVIII ст., перарваў паэтычную традыцыю, рэзка знізіў творчы патэнцыял нацыі, і таму на працягу ўсяго XIX ст. беларускай паэзіі прыйшлося, фактычна пачаўшы з нуля, нанова назапашваць уласны мастацкі вопыт – без тэарэтычнага яго асэнсавання, бо ўмовы для развіцця айчыннай культуры па-ранейшаму былі выключна неспрыяльнымі.

Бурнае развіццё беларускай літаратуры ў XX ст., у прыватнасці росквіт паэзіі, прывяло да неабходнасці падагуліць творчыя дасягненні і здзейсніць іх аналіз, аформіўшы вынікі ў выглядзе даведчага выдання навукова-энцыклапедычнага характару. У 70–80-я гг. мінулага стагоддзя Беларусь перажывала своеасаблівы энцыклапедычны бум. Але пакуль даволі нетаропкія акадэмічныя інстытуты і выдавецтва «Беларуская Савецкая Энцыклапедыя» распачыналі адпаведную працу – выданне Энцыклапедыі літаратуры і мастацтва Беларусі (у 5 тамах), яе зрабіў (ці не першы ў галіне прыгожага пісьменства) Вячаслаў Рагойша.

«Паэтычны слоўнік» В. П. Рагойшы выйшаў у выдавецтве «Вышэйшая школа» ў 1979 г. У той час гэта была найважнейшая падзея ў культурным жыцці рэспублікі, бо такога грунтоўнага выдання, прысвечанага аналізу паэзіі, у беларускім літаратуразнаўстве яшчэ не было. Сціпла названая «слоўнікам», кніга В. Рагойшы фактычна ўяўляла сабой грунтоўную паэтычную энцыклапедыю, якая зводзіла ў адно і ўніфікавала асобныя элементы беларускай «алгебры» гармоніі. Пасля выхаду «Паэтычнага слоўніка» раптам высветлілася, што мастацтва аналізу паэзіі не менш прыгожае і захапляльнае, чым уласна мастацтва паэзіі. Звышзадачай кнігі было навучыць адчуваць асалоду ад паэтычных твораў, якая часта ўзрастае ад разумення, так бы мовіць, «механізмаў» яе стварэння. І як матэматык бачыць прыгажосць у формулах і тэарэмах, так і літаратуразнавец можа захапіцца сам і захапіць чытачоў логікай сваёй думкі, разгаданнем сакрэтаў паэтычнага слова і «формул» верша.

Я памятаю, як пасля выхаду «Паэтычнага слоўніка» В. П. Рагойшы рэзка актывізавалася напісанне курсавых і дыпломных прац па пытаннях вершаскладання, паэтычнай мовы, як увогуле прасцей стала чытаць курс

«Тэорыя літаратуры». Намнога больш эфектыўна пачалі праходзіць семінарскія і практычныя заняткі на філалагічных факультэтах усіх вышэйшых навучальных устаноў рэспублікі. Зусім па-іншаму, з улікам нават структуры слоўніка, мы перабудавалі курсы па «Уводзінах у літаратуразнаўства» і «Тэорыі літаратуры». Апошняя ўзнялася на новую значную вышыню ў адукацыі.

Пасля выхаду другога выдання «Паэтычнага слоўніка» ў 1987 г. яшчэ больш актывізавалася вывучэнне тэорыі літаратуры як у акадэмічнай, так і ва ўніверсітэцкай навуцы, што дало магчымасць арганізаваць адпаведныя структуры – сектар тэорыі літаратуры ў Інстытуце літаратуры імя Янкі Купалы Акадэміі навук Беларусі і ўжо згаданую кафедру тэорыі літаратуры ў БДУ.

З моманту выхаду ў свет другога выдання «Паэтычнага слоўніка» і да з'яўлення трэцяга (2004) прайшло 17 гадоў. За гэты час адбыліся кардынальныя змены: мы жывём у новую касмічную эру (у выніку так званай «астранамічнай прэцэсіі»), бо, сапраўды, Сонечная сістэма перамясцілася ў іншую вобласць Галактыкі; будзем новую дзяржаву з іншым грамадскім ладам; перажываем інфармацыйную і тэхналагічную рэвалюцыю, а таксама фінансава-эканамічны сістэмны крызіс. Мы назіраем і росквіт айчыннай паэзіі, асабліва маладой, і ў той жа час поўную няўвагу да яе з боку масавага чытача. Гэта адзін са шматлікіх парадксаў нашага часу. Дзякуй богу, хоць не перапынілася развіццё аналітычнай думкі. Па-ранейшаму ў першых радах яе – менавіта Вячаслаў Рагойша.

Згодна з прадмовай да кнігі аўтар імкнуўся не толькі вытлумачыць асноўныя літаратуразнаўчыя тэрміны, так ці інакш звязаныя з паэзіяй, але і паказаць, чаго дасягнула беларуская паэзія ў галіне мастацкай формы, паэтыкі за пяцісотгадовы перыяд свайго развіцця, і ў той жа час адзначыць, што яна яшчэ недастаткова або зусім не засвоіла з вопыту сусветнай паэтычнай культуры. Такім чынам, гэта выданне энцыклапедычнага тыпу – не толькі паняццёва-тэрміналагічны даведнік, але і своеасабліва кароткая гісторыя беларускай паэзіі.

Сціпласць Вячаслава Пятровіча не дазволіла яму падкрэсліць выключную ўнікальнасць сваёй кнігі, у якой арганічна паяднаны дзве важнейшыя, фундаментальныя філалагічныя дысцыпліны – тэорыя літаратуры і гісторыя літаратуры. Пры гэтым аўтар шчасліва пазбегнуў нарматыўнасці, скіраваўшы ўвагу ў асноўным на практычны вынік: неабходнасць навучыць студэнтаў, рэдактараў і ўсіх прыхільнікаў паэзіі апісваць, даследаваць, аналізаваць літаратурны твор (дарэчы, ёсць у В. Рагойшы і своеасаблівы падручнік для маладых паэтаў – «На шляху да Парнаса»). Праўда, «Паэтычны слоўнік», маючы структуру вучэбнага дапаможніка, у той жа час з'яўляецца абсалютна паўнацэнным энцыклапедычным даведнікам; яго апошні раздзел – алфавітны прадметны паказальнік – дае магчымасць лёгка

знайсці любы тэрмін, што тлумачыцца або ў спецыяльным артыкуле, або ў артыкуле на іншую тэму. Вытлумачэнне тэрмінаў (а іх больш за тысячу) даецца ў тэарэтычным аспекце, але, як правіла, апісваецца і генезіс паняцця, зафіксаванага ў тэрміне, паказваецца яго асэнсаванне рознымі даследчыкамі, прыцягваюцца шматлікія факты з гісторыі беларускай, рускай, украінскай, еўрапейскай, усходняй паэзіі. Тэрмін амаль заўсёды ілюструецца прыкладамі з беларускага фальклору і пісьмовай паэзіі, але часам выкарыстоўваюцца і творы з іншых нацыянальных літаратур, калі ў айчынным не аказваецца адпаведнай формы.

Аўтар не хавае цяжкасцей, з якімі сутыкнуўся ў працэсе стварэння кнігі, бо асобныя паняцці дзякуючы працяглай гісторыі існавання і вобразна-структурнаму нападзенню могуць трапіць у розныя рубрыкі (напрыклад, «паралелізм»); некаторыя катэгорыі ў сваіх дэфініцыях да нашага часу выклікаюць спрэчкі сярод даследчыкаў; іншыя ўвогуле не сустракаюцца ў ранейшых выданнях, і Рагойша дае ім уласнае вытлумачэнне. Аўтар імкнецца да вычарпальнасці доследу, складае амаль поўны на сёння рэестр прыёмаў, якія ахопліваюць гукавую, слоўную і вобразную пабудову паэтычнага твора; смела выходзіць за межы ўласна літаратуразнаўства ў іншыя сферы творчасці – у розныя віды мастацтва; адсылае чытачоў да тэарэтычных даследаванняў больш шырокага характару і г. д.

«Паэтычны слоўнік» – выданне надзвычай дакладнае, выверанае, па-сапраўднаму навуковае. У добрым сэнсе слова Рагойша – пунктуаліст: выключна акуратна і ўважліва падыходзіць да кожнай літаратурнай з’явы (як і ўвогуле да ўсяго ў жыцці). Кнігу цікава і проста чытаць, бо яна напісана жывой, даходлівай мовай і проста ўражвае багаццем і разнастайнасцю матэрыялу.

Вячаслаў Пятровіч адзначаў (і сур’ёзна, і з уласцівым яму гумарам), што самая радасная публікацыя (ва ўсялякім разе, для яго асабіста) – «Паэтычны слоўнік», у які, як напісаў Рыгор Барадулін у сваёй добразычлівай эпіграме, «просіцца сам Поўнік». Ну, калі поўня просіцца ў кнігу – значыць, нездарма!

У «Паэтычным слоўніку» і іншых працах пра вершаванне аўтарам праведзена не толькі каласальная даследчыцкая работа па зборы, апісанні і кваліфікацыі найбагацейшага матэрыялу, але і глыбока аналітычная праца па вывучэнні метрыкі і рытмікі паэтычных твораў. Пасля добрай памяці найвыдатнейшых беларускіх вучоных Івана Ралько і Міколы Грынчыка Вячаслаў Рагойша сёння – найбольш аўтарытэтны даследчык вершаскладання ў беларускім літаратуразнаўстве. А яшчэ – знаўца ўласна паэзіі: ніхто, апроч яго, не прачытаў столькі беларускіх аўтараў. Кнігі В. П. Рагойшы не толькі стымулявалі развіццё літаратуразнаўчай адукацыі і тэарэтычнай думкі ў Беларусі, але і садзейнічалі нараджэнню новых, невядомых раней у беларускай паэзіі, формаў і відаў верша. Можна сказаць, што на адным

толькі «Паэтычным слоўніку» вырасла цэлая плеяда таленавітых паэтаў і навукоўцаў. І яшчэ вырасце: наўрад ці ў наступныя сто гадоў будзе створана нешта падобнае.

В. Рагойша і сам паэт. З вершамі, мастацкімі перакладамі ён выступае са студэнцкіх гадоў. Ём перакладзены з украінскай мовы на беларускую такія выдатныя класічныя творы, як раманы Алеся Ганчара «Твая зара», Уладзіміра Яварыўскага «Марыя з палыном у канцы стагоддзя», апавесць Міхаіла Кацюбінскага «Цені забытых продкаў», драма-феерыя Лесі Українкі «Лясная песня» і інш. Разам з Т. Кабржыцкай у 2000 г. ён стаў лаўрэатам Міжнароднай літаратурнай прэміі імя Івана Франка. Такім чынам, В. Рагойша – не толькі тэарэтык перакладу (і доктарскую дысертацыю абараніў па гэтай тэме), але і выдатны практык-пісьменнік. Як навуковец-тэарэтык прафесар шырока вядомы ў Еўропе, яго слава даўно выйшла за межы Беларусі.

Каб сказаць, які Вячаслаў Пятровіч выкладчык, дастаткова прывесці адзін факт: кожная лекцыя Вячаслава Пятровіча Рагойшы на філфаку БДУ заканчваецца апладысмантамі студэнтаў. Так бурна, не стрымліваючы свайго захаплення, адгугаюцца нашы навучэнцы на выключнае прамоўніцкае майстэрства, феноменальную эрудыцыю і, галоўнае, апантанасць лектара прадметам свайго выкладання – літаратурай.

Шчыры энтузіязм сёння, бадай, выключная і самая каштоўная чалавечая ўласцівасць, якая на фоне ўсеагульнага катастрафічнага загухання эмацыянальнасці, панавання голага рацыяналізму ці, наадварот, тэлевізійнага пошлага камедыянства робіць на людзей, асабліва маладых, надзвычай моцнае ўражанне. А яшчэ інтэлігентнасць (у лепшым значэнні слова), якая пры поглядзе на Вячаслава Пятровіча, пры першых яго словах адразу бярэ ў палон удзячных слухачоў.

Мой бацька народны пісьменнік і акадэмік Іван Шамякін у размове пра інтэлігентаў заўсёды першымі ўспамінаў Вячаслава Рагойшу і Таццяну Кабржыцкую. Яго захаплялі іх унутраная культура, выключная тактоўнасць, павага да старэйшых, добрая памяць пра ўсё, што тычыцца літаратуры і пісьменнікаў. Я ў лекцыях пра герояў беларускай літаратуры, абавязкова згадваючы Андрэя Лабановіча і сцвярджаючы яго тыповасць, менавіта нацыянальную адметнасць, апелую да вядомых студэнтам асоб, у якіх яркая ўвасобіліся рысы Коласавага героя. І тут зноў-такі першым называю Вячаслава Рагойшу. Сапраўды, сялянскі сын увабраў у сябе лепшыя рысы інтэлігента, арыстакрата духу – дабрыню, розум, дапытлівасць, рахманасць, дасціпнасць, заклапочанасць грамадскімі справамі, добразычліvasць да людзей.

Нельга не адзначыць яшчэ адзін аспект творчай дзейнасці В. Рагойшы – арганізацыйны. Сярод незлічонай колькасці яго грамадскіх абавязкаў назаву

толькі некаторыя, бо ўсё ахапіць немагчыма. Ён прэзідэнт Міжнароднага фонду Янкі Купалы; акадэмік Міжнароднай акадэміі навук Еўразіі; член рэдкалегій розных навуковых і навукова-метадычных выданняў; пад яго навуковым кіраўніцтвам выходзяць зборнікі артыкулаў, напрыклад «Міфалогія – фальклор – літаратура: праблемы паэтыкі»; старшыня навукова-метадычнай камісіі (секцыя беларускай мовы і літаратуры) Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь; старшыня секцыі беларускай мовы і літаратуры вучэбна-метадычнага аб'яднання па гуманітарнай адукацыі; член рады Саюза беларускіх пісьменнікаў; член вучоных саветаў Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы і Дзяржаўнага літаратурнага музея Якуба Коласа; член савета філалагічнага факультэта БДУ.

В. П. Рагойша працягвае актыўна выступаць перад насельніцтвам на прадпрыемствах і ў арганізацыях, вельмі часта – на радыё, тэлебачанні. Нястомны, апантаны прапагандыст роднага слова, ён абсалютна не шкадуе ні свайго часу, ні здароўя. Галоўнае для Вячаслава Пятровіча – данесці да суайчыннікаў багацце і прыгажосць беларускай літаратуры. Дзейнасць В. П. Рагойшы заўважана і адзначана на радзіме. Ён мае ганаровае званне «Выдатнік народнай адукацыі», узнагароджаны ордэнам Францыска Скарыны, дзясяткамі грамат, дыпламаў ад дзяржаўных устаноў, рэктарата і дэканата БДУ.

У навуковай карпарацыі гуманітарыяў Беларусі Вячаслаў Рагойша – адна з ключавых асоб, бясспрэчны аўтарытэт. Па разнастайнасці інтарэсаў і дзейнасці, па глыбіні навуковых даследаў яму, бадай, няма роўных. Педагог. Вучоны. Пісьменнік. Грамадскі дзеяч. А галоўнае – Выдатны Чалавек.

Ад усёй душы віншую Вячаслава Пятровіча Рагойшу са слаўным 75-годдзем. Ад імя калег і сваіх родзічаў жадаю яму шмат гадоў сонечнага жыцця, моцнага здароўя, натхнення, далейшых творчых здзяйсненняў.